

ISSN
2547-989X

Sinop Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi

Araştırma Makalesi

Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (2), 1621-1651

Geliş Tarihi:11.09.2023 Kabul Tarihi:02.10.2023

Yayın: 2023 Yayın Tarihi: 15.10.2023

<https://doi.org/10.30561/sinopUSD.1358453>

<https://dergipark.org.tr/sinopUSD>

21 TEMMUZ 1946 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİNDE İSTANBUL VİLAYETİ

M. Serhan YÜCEL*

*1946 Seçimlerinde Sinop ve İstanbul
Vilayetlerinden Milletvekili seçilen ve Sinop’u tercih
eden Yusuf Kemal Tengirşenk’in aziz ruhuna.*

Öz

Türk siyasal hayatının çok partili ve tek dereceli ilk seçimi olma özelliğini taşıyan 21 Temmuz 1946 milletvekili erken genel seçimlerine hukuksuzluk ve usulsüzlük damgasını vurmuştur. Seçimin öncesinde, sandık başında ve sandıkların kapanmasından sonra yaşananlar 1946 seçimlerinin hileli seçim olarak adlandırılmasına yol açmıştır. Bu nedenle 1946 seçimleri, hem hukukun, hem siyasetin, hem de tarihin alanına girmektedir. Öte yandan seçime şaibe bulaşmayan tek bir il veya ilçenin olmaması, Türk insanını süratle politize etmeye yaramış, demokrasiye geçiş sürecini hızlandırmıştır. Hileli seçimlerde şikâyetler belli noktalarda toplanmıştır. Bunların başında seçimlerin yargının değil de idarenin denetim ve gözetiminde olması dolayısıyla muhalefet partisini destekleyenlerin tutuklanması, dövülmesi, oy vermelerinin engellenmesi gibi kamu güçleri tarafından yapılan baskılar gelmektedir. Oyların açıktan verilmesi, oy sayım ve döküm işleminin kapalı odalarda iktidar partisi mensuplarınca gerçekleştirilmesi ayrıca oy pusulalarının sayıldıktan sonra yakılarak imha edilmesi gibi seçim hukukunun temel ilkelerine aykırılık bir başka itiraz konusu olmuştur. Türkiye’nin her köşesinden gelen bu tepkilere seçim akşamı bir yenisi eklenmiş, CHP tek parti döneminin refleksiyle hareket ederek İstanbul’da kaybettiği seçimlere müdahale etmiştir. Aslında DP, İstanbul’u tartışmaya yer bırakmayacak şekilde elli bin oy farkıyla kazanmıştır. Ancak CHP, İstanbul’da vazgeçilmez gördüğü adaylarının parlamentoya girebilmesi için düğmeye basmış, parti müfettişi Cevdet Kerim İncedayı’nın baskıları sayesinde aralarında Kâzım Karabekir, Recep Peker ve Cemil Cahit Toydemir’in bulunduğu yedi CHP’li adayın seçimi kazandığı açıklanmıştır. Dönemin İstanbul Valisi Lütfi Kırdar sonraki yıllarda bu konuya değinmiş, aslında yirmi üç milletvekilinin tamamını DP’nin kazandığını ama seçimlerin iptaline yol açmamak için gelen talimata uygun olarak hareket edildiğini ve seçimi kaybetmesine rağmen CHP adaylarından yedisine mazbata verilerek milletvekili yapıldıklarını ifade etmiştir. Bu çalışmada 1946 milletvekili seçimlerinde İstanbul’da yaşanan siyasi gelişmeler ele alınmıştır. Hukuksuzluklarla ve antidemokratik uygulamalarla

* Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-mail: mserhan.yucel@bilecik.edu.tr – ORCID: 0000-0003-2453-4069

dolu bu süreçte gösterilen tepkilerin ve yapılan muhalefetin, seçim hukukunun temel ilkele-
rinin gerekliliğini ortaya koyduğu ve Türk demokrasisine katkı sağladığı sonucuna
ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: 21 Temmuz 1946 Milletvekili Genel Seçimleri, Hileli Seçimler, Cum-
huriyet Halk Partisi (CHP), Demokrat Parti (DP), İstanbul Seçimleri.

Istanbul Province in the General Elections of the Parliamentary July 21, 1946

Abstract

Lawlessness and irregularity left their mark on the early general parliamentary elections of July 21, 1946, which was the first election of Turkish political life with a multi-party system and a single degree. The events before the election, at the ballot box and after the closing of the ballot boxes led to the 1946 elections being called fraudulent elections. For this reason, the 1946 elections fall into the domain of law, politics and history. On the other hand, the absence of a single province or district that was not polluted by the fraud in the election has served to politicize the Turkish people rapidly and accelerated the transition to democracy. Complaints were collected at certain points in fraudulent elections. The most prominent of these is the pressure exerted by public forces, such as arresting, beating and preventing opposition party supporters from voting, since the elections are under the supervision and control of the administration and not the judiciary. Another objection was the violation of the basic principles of the election law, such as open voting, the counting and casting of votes carried out by the members of the ruling party in closed rooms, and the destruction of the ballot papers by burning them after they were counted. A new one was added to these reactions from all corners of Turkey on the night of the election, and the CHP, acting with the reflex of the single-party period, intervened in the elections it lost in Istanbul. In fact, DP won Istanbul with a margin of fifty thousand votes, leaving no room for discussion. However, the CHP pressed the button so that the candidates it deemed indispensable in Istanbul could enter the parliament, and it was announced that seven CHP candidates, including Kazim Karabekir, Recep Peker and Cemil Cahit Toydemir won the election thanks to the pressures of party inspector Cevdet Kerim Incedayi. The Istanbul Governor of the period, Lutfi Kırdar, touched upon this issue in the following years, stating that DP won all of the twenty-three deputies, but that they acted in accordance with the instruction in order not to cause the cancellation of the elections, and that despite losing the election, seven of the CHP candidates were appointed as MPs. In this study, the political developments in Istanbul in the 1946 parliamentary elections are discussed. It has been concluded that the reactions and opposition to this process, which is full of unlawfulness and antidemocratic practices, reveal the necessity of the basic principles of election law and contribute to Turkish democracy.

Keywords: The General Elections of the Parliamentary July 21, 1946, Fraudulent Elections, Republican People's Party (CHP), Democrat Party (DP), Istanbul Elections.

Giriş

Yıl 1946. Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasının üzerinden geçen yirmi üç yıllık süreye rağmen çok partili siyasal hayat girişimlerinin başarısızlığı, demokratik sistem açısından problem doğuruyordu. Çeyrek asırlık parlamento döneminde, altı aylık Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (TCF) ve üç aylık Serbest Cumhuriyet Fırkası (SCF) denemeleri yaşanmış ancak çok partili siyasal hayat gerçekleştirilememiştir. Diğer taraftan bu gelişmeler siyaset alanı için büyük tecrübe oluşturmuş ve 18 Temmuz 1945'te Millî Kalkınma Partisi'nin (MKP), 7 Ocak 1946'da da Demokrat Parti'nin (DP) kuruluşu önceki başarısızlıklardan önemli dersler alınmasını sağlamıştı (Burçak, 1979, s.49).

Yeni dönemin kurulan ilk partisi MKP, karşılık bulamadı. Genel Başkan Nuri Demirağ'ın zenginliği, tanınması ve sevilmesi, partiyi CHP'nin alternatifi yapmaya yetmemişti. Üstelik partinin temel ilkelerini ve programını Hüseyin Avni Ulaş gibi dönemin en önemli düşünür/ siyasetçilerinden birinin kaleme almasına rağmen. Millet, MKP'nin Türkiye'yi yönetebilecek bir yapıya sahip olmadığını görüyordu. Zaten parti toplantılarının kuzu çevirmenin servis edildiği eğlenceli buluşmalara dönüşmesi ve partinin *Kuzu Partisi* adıyla anılmaya başlaması partinin ciddiyetten uzak yapısını gözler önüne seriyordu. Öte yandan Demokrat Parti önderleri kamuoyunun tanıdığı, bildiği ve en önemlisi güvenebileceği kişilerdi. Her biri CHP geleneğinin önemli isimleriydi. Partinin kurucularından Celâl Bayar, Refik Koraltan ve Fuad Köprülü CHP'nin sembolü haline gelmiş, kamuoyunda tanınan ve sevilen kişilerdi. Şüphesiz partinin en önemli ismi kurucu genel başkan Celâl Bayar'dı. Atatürk'ün son başbakanı, Atatürk'ün ölümü üzerine 11 Kasım 1938'de gerçekleşen cumhurbaşkanı seçimlerinde ortaya koyduğu dirayetli ve vakur tavırlarıyla ne kadar büyük devlet adamı olduğunu ortaya koymuş ve Atatürk sonrası yaşanması kuvvetle muhtemel yönetim krizini engellemişti. Parti kurucularından muhalif partiler/ hareketler içinde yer alan tek isim Adnan Menderes'ti. Menderes, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın (SCF) Aydın İl Başkanlığını yapan Menderes, SCF'nin kapatılmasının ardından Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'in isteğiyle CHP'ye katılmış ve 1931,

1935, 1939 ve 1943 seçimlerinde 4 dönem CHP milletvekili seçilmişti. Dolayısıyla DP'lilerin en tanınmayan/ tecrübesizi bile on beş yıldır siyasetin içinde en üst seviyede yer almıştı.

Tanınırlık ve güven, Demokrat Parti'yi siyasette kısa süre içinde başarıya taşıdı. Partinin kurulmasını izleyen günlerde ardı ardına DP il, ilçe, ocak, bucak teşkilâtları kurulmaya başladı (Akandere, 2010, s. 4).

Samsun'la başlayan DP örgütlenmesi, Manisa, Aydın, Ankara, Maraş, Burdur ve İzmir ile devam etti. DP, bu illerden sonra Türkiye'nin en büyük şehri ve yirmi üç yıl öncesine kadar başkent sıfatını haiz İstanbul'da sekizinci il teşkilatını kurdu (BCA 490-1-0-08473512, 1947).

DP'nin kurulmasının üzerinden henüz dört ay geçmeden milletvekili ara seçimleri yapıldı. İstanbul, Kütahya, Niğde ve Seyhan illerinde 21 Nisan'da gerçekleştirilen bu seçimler, Türkiye'de iki dereceli seçimlerin sonuncusuydu. Muntahib-i evvel (birinci seçmen), muntahib-i sâni (ikinci seçmen) kavramları (Demiryürek, 2018, s. 524) bu seçimlerle tarihe karıştı. 21 Nisan ara seçimlerine DP katılmadı. Gerek seçilecek milletvekili sayısının azlığı, gerekse biri yerel, biri genel iki büyük seçimin kapıda olması, DP'nin gücünü 1946 milletvekili ara seçiminde kullanmak istemediği şeklinde değerlendirilebilir.

CHP Meclis Grubu, ara seçimlerin ardından 26 Nisan 1946'da toplandı ve 10 Mayıs'ta CHP Olağanüstü Kurultayının, Eylül ayında yapılması gereken belediye seçimlerinin de Mayıs ayı bitmeden yapılmasına karar verdi (Erer, 1963, s. 254). CHP Meclis Grubu'nun belediye seçimlerini erkene alma kararı, milletvekili genel seçiminin de erkene alınacağını gösteriyordu.

Belediye seçimleri öngörüldüğü gibi 26 Mayıs 1946'da yapıldı. Demokrat Parti, milletvekili ara seçimleri gibi bu seçimleri de boykot etti (Albayrak, 2004, s.83). MKP de DP gibi belediye seçimlerine katılmayacağını ilan etti. Çok partili hayatın başlamasının üzerinden neredeyse bir yıl geçmesine rağmen, seçimler hâlâ yarışmasız yapıyordu. Tek parti dönemi bitmemişti. Ancak seçimlere az zaman

kala MKP seçimlere katılmama kararından vazgeçti. MKP, DP'ye kayan muhalefeti geri almak için belediye seçimlerini bir fırsat olarak görüyordu.

Belediye seçimleri oldukça tartışmalı geçti. Özellikle yüzde 10'larda kalan seçimlere katılma oranını, şaibe, CHP'lilerin parti içi mücadeleye girmesi, oyların sayımında yaşanan "ciddiyetsizlik" gibi birçok alanda itirazlar yükseldi. Ancak seçim sonuçları, seçimleri boykot eden DP'nin lehineydi: Sandıklara gitmeyen seçmenlerin tümü DP'nin hanesine yazmıştı (Enver Kaya ile görüşmeler, Ankara 30 Kasım 1992, İstanbul 7 Mayıs 1994).

21 Temmuz 1946 Milletvekili Erken Genel Seçimleri Kararı

İkinci Dünya Savaşı sonrası yeniden şekillenen dünya, Türkiye'de yorgun iktidarı tehdit ediyordu. Değişim kaçınılmazdı, CHP uzatmaları oynuyordu. İktidara devam edebilmenin yolu, yeni döneme adapte olmaktan değil, değişimin öncüsü olmaktan geçiyordu. Bunun yolu da kuralların ve kurumların demokrasi ilkeleriyle çatışmamasından geçiyordu.

Ara seçim ve yerel seçimlerin ardından 5 Haziran 1946'da Milletvekili Seçim Kanununun bazı maddeleri değişti. Seçim kanununda yapılan değişiklikler, muhalefet partileri için köşeye sıkışma anlamını taşımaktaydı. Gerçi son altı ayda yeni kurulan muhalefet partileri olmakla birlikte CHP'nin karşısında tutunabilecek tek bir parti görünüyordu. O da Demokrat Parti idi. DP için yeni seçim kanunu tuzaklarla doluydu. Seçimlerin demokratik olması için altı şartın bir arada gerçekleşmesi şarttı, seçim kanunu değişikliği bunlardan sadece birini yerine getirebiliyordu, o da seçimlere birden çok siyasi partinin katılması şartıydı. Oysaki siyasi partilerin serbestçe propaganda faaliyetinde bulunabilmesi; seçimlerde gerekli/yeterli oyu alması durumunda seçime katılan partilerden her birinin iktidara gelebilmesi; temsilde adalet ilkesinin gerçekleşebilmesi için nispi temsil sisteminin uygulanması; oyların gizli verilmesi, oy döküm ve sayım (tasnif) işleminin aleni olması ve en önemlisi seçimin denetim ve gözetiminin idari makamlarda değil, yargı organlarında olması demokratik seçimin olmazsa olmaz ilkelerindendi. Seçim kanunu

değişikliği bu ilkelerin hiçbirini sağlamıyor, aksine hepsinden uzaklaşılmasına yol açıyordu. Üstelik oy kullanabilmek için seçmen kütüklerine önceden yazılma şartı da vardı. Seçmenlerin, parti oy listelerini resmî görevlilerden alması ve CHP yöneticilerinin kontrolündeki sandığa atması oldukça tehlikeliydi (Koçak, 2010, s. 408-420, Koçak, 1996, s. 64-73). Nitekim TCF ve SCF denemeleri bu tür başkaldırıların cezasız kalmadığını göstermişti. DP'lilerin Milletvekili Seçim Kanununda yapılmasını istedikleri tüm değişiklik önerileri, seçimlerin tek dereceli yapılması dışında önemli yeni bir düzenleme getirmedi ve TBMM'de kabûl edildi (TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: VII, Yasama Yılı: 4, Elli dokuzuncu birleşim, 5 Haziran 1946 Çarşamba s. 39-48. Milletvekilleri Seçimi Kanunu, Kanun No: 4918, Resmi Gazete İlân Tarihi: 6 Haziran 1946 Sayı: 6326).

Milletvekili Seçim Kanununda yapılan bu değişikliklerin ardından, 10 Haziran 1946'da Kırklareli Milletvekili Nafi Tuf Kansu, Konya Milletvekili Saffet Arıkan ve Kütahya Milletvekili Recep Peker'in önergesi üzerine 8'inci Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinin erkene alınarak 21 Temmuz 1946 günü yapılmasına karar verildi. (TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: VII, Yasama Yılı: 4, Altmış birinci birleşim, 10 Haziran 1946 Perşembe ss. 81-87).

TBMM, gerek 10 Haziran günlü toplantıda gerekse 13/14 Haziran oturumlarında erken seçim kararıyla birlikte önemli başka kararlara da imza attı: Cemiyetler Kanununda (Resmî Gazete, 4919 sayılı Cemiyetler Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun, 10 Haziran 1946 tarih, Sayı 6329) ve İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanununda (TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: VII, Yasama Yılı: 4, Altmış ikinci birleşim, 11 Haziran 1946 Salı ss. 141-146) değişiklik yapan kanunları kabûl etti. Üniversiteler Kanunu değişti, üniversite özerkliği büyük ölçüde sağlandı (Resmi Gazete, 18 Haziran 1946, Sayı: 6336). Basın Birliği Kanunu kaldırılarak Türk Basın Birliği lağvedildi. Türk Ceza Kanununun 141-142. maddeleri değiştirildi. Matbuat Kanununda yapılan değişiklikle mahkemelere, Türk Ceza

Kanununun bazı maddelerinde yazılı cürümlerin yayım yoluyla işlenmesi durumunda yayım organını iki yıla kadar kapatma yetkisi verildi. Basın suçlarını kapsamına alan Af Kanunu çıktı (Resmi Gazete, 18 Haziran 1946, Sayı: 6336).

10 Haziran 1946 günü alınan kararla sadece 41 gün sonra yapılacak Milletvekili Erken Genel Seçimleri -başta Demokrat Parti- bütün muhalefet için var olma kavgasıydı (DP Teşkilat Mümessilleri toplantısı beyannamesi, 1946). Muhalefetin bu süre içinde teşkilatlanması, aday belirlemesi, seçim kampanyası düzenleyip geniş seçmen kitlesine ulaşması mümkün değildi. Nitekim muhalefet partilerinden Demokrat Parti, 63 ilin 47'sinde seçimlere girebildi, bu sayı bile büyük bir başarı sayılabilirdi. Çünkü Milli Kalkınma Partisi 10 ilde aday gösterebildi; Liberal Demokrat Partisi, Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi ve Yalnız Vatan İçin Partisi de yalnızca İstanbul'da seçime katıldı. O dönemde faaliyette olan beş muhalefet partisi daha vardı: Türkiye Sosyalist Partisi, Sosyal Demokrat Partisi, Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi ve Sosyal Adalet Partisi. Bu partiler 21 Temmuz 1946 seçimlerine hiçbir ilde katılmadı (Tuncer, 2008, s.70).

Çok kısa süre içinde sandığa gidilecek olması, özellikle muhalefetteki siyasi partileri propaganda, aday belirleme, beyanname hazırlama ve sandık organizasyonu gibi birçok konuda sıkıntıya sokmuştu (Ahmad, 1995, s. 153). Aslında sıkıntı sadece siyasi partilerde yaşanmıyordu. 8. Dönem milletvekili seçimine, ilk 7 seçimin aksine çok parti katılıyordu ve seçim tek dereceli yapılacaktı. Seçimlerin denetim ve gözetiminden yargı değil idare sorumluydu, yani gözler idarenin üzerindeydi. Ancak seçimi gerçekleştirecek olan idarenin de bu kısa sürede işin içinden çıkması zor görünüyordu.

Yürürlükteki 4918 sayılı Milletvekilleri Seçim Kanunu, ilçelerde "Milletvekilleri Seçim Kurulu" adı altında kurullar öngörmüştü. Aynı kanunun 15. maddesi gereğince her ilçede seçim sahaları oluşturuldu ve bunların merkezleri, hangi köy ve mahalleler ile sokakları kısmen veya tamamen içine aldıklarına dair listeler hazırlandı. Listeler, 1 Temmuz Pazartesi günü seçim kurullarının duvarlarına asıldı, gazetelerde yayınlandı.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk tek dereceli, çok partili seçimleri öncesinde gündem, oldukça tartışmalıydı. Gündemi tartışmalı hale getiren de DP'nin temsil ettiği alışılmadık muhalefet anlayışıydı. Aslında DP'liler haklıydı. Yeni kurulmuş, Türkiye'nin çoğunluğunun varlığından bile haberi olmadığı bir parti kırk günde teşkilat kuracak, kendini tanıttacak ve seçimlerde başarılı olacaktı. Evet, bu imkânsızdı. Ama tek çıkar yol radyo yayınlarına katılmaktan geçiyordu.

1946'da Türkiye'nin 40 bin civarında köyü vardı ve nüfusun dörtte üçü bu 40 bin köyde yaşıyordu. Aynı yıllarda Türkiye'de toplam 181 bin 394 radyo vardı, bunun yalnızca 26 bin 77'si köylerde ve kasabalarda bulunuyordu (Koçak, 2012, s. 461). Kasabalarda, köylere oranla radyo sayısının daha fazla olacağı düşünüldüğünde, neredeyse 2-3 köye bir radyo bile düşmediği anlaşılıyordu.

Bu süre içinde onca köye başka ulaşabilme yolu olmayan DP, Başbakanlığa başvuruda bulunarak, radyoyu kullanmak istediğini ilettili. Ancak, başvuru uygun bulunmayarak reddedildi. Dolayısıyla Atatürk'ün son Başbakanı ve Demokrat Parti Genel Başkanı Celâl Bayar radyoda konuşma yapamayacaktı. Celâl Bayar'a ve Demokrat Partililere seçim öncesinde çıkarılan engeller radyoda konuşmasına izin vermemekten ibaret değildi. Yürürlükteki 1924 Anayasasınının 70. maddesi “seyahat özgürlüğü”nü düzenliyordu, anayasanın bu hükmüne rağmen Demokrat Partililerin seçim gezilerine yasaklamalar getirildi. Ülkenin her tarafında partililer polis tacizine uğradı, dayak yedi, tutuklandı. Şehirlere girişlerinde arabaları durduruldu, miting alanlarında elektrik kesilerek hoparlörlerin çalışması engellendi, birçok şehirde ve kasabada partiye kiralık bina verilmedi. Hatta İstanbul teşkilatı, koskoca İstanbul'da kiralık daire bulamadı, Taksim Meydanında çadır kurmak zorunda kaldı (Naskali, 2021, s.2). Daha da vahimi gerek gazeteler gerekse bürokrasi bu durumdan DP'yi sorumlu tutuyordu.

Baskıların ve suçlamaların dozu artmasına rağmen DP (Kılıçık, 1992, s. 93), mutedil bir tavır takındı ve Türkiye siyasi hayatında “seçim afişi” ve “slogan” denilince akla ilk gelen “Yeter! Söz Milletindir!” sloganını kullanmaya başladı. Mimar Selçuk Milar, tasarımı ve sloganı kendisine ait olan afişi bir gecede hazırladı. Ancak

seçimlere çok kısa süre kalması bu afiş ve sloganın gerekli etkiyi yapmasına engel oldu. Dolayısıyla radyodan yararlanamayan DP, başta seçim afişi olmak üzere propaganda imkânına da sahip olamamıştı.

Dolayısıyla Demokrat Partililerin seçimde başarılı olabilmelerinin tek bir yolu kalmıştı: Başta İstanbul olmak üzere, şehir merkezlerine ağırlık vermek. Belki bürokrasi (memur kesimi) destek vermezdi ama demokrasi taleplerine şehirlerden bir talep gelebilirdi. Sosyoloji, liberal/ demokrat bir yapıyı besleyebilirdi. Bunun da yolu soyut söylem ve vaatlerden geçmiyordu. Toplumun tanıyıp sevdiği kanaat önderlerinin partiden aday gösterilmeleri seçime kalan kısa sürede yapılacak en akıllı hareket olarak gözüküyordu.

Ancak CHP, belki de iktidar olmanın avantajını kullandı ve elini çabuk tuttu. CHP'nin adaylık teklifi götürdüğü isimlerin çoğu tanınmış bürokratlardı. Cumhuriyetin ilanından itibaren geçen 23 yılda tek parti iktidarının kanıksanmış olması, TCF ve SCF gibi partilerin akıbeti de düşünüldüğünde bürokratların ve kamuoyunda tanınan isimlerin muhalefet partilerinden aday olması çok akıllıca değildi. Çeyrek aşıra yaklaşan cumhuriyet döneminde öne çıkan isimlerin CHP'den aday olması beklenen bir gelişmeydi. Ancak, Atatürk'ün Nutuk'ta kendisine komplo kurmakla suçladığı TCF'nin önemli isimlerinin CHP listelerinde yer bulması oldukça ilginç sayılabilirdi. Nitekim CHP, Kâzım Karabekir ve Refet Bele'yi İstanbul'dan, Ali Fuat Cebesoy'u da Konya'dan aday gösterildi. Rauf Orbay'a da adaylık teklifi götürdü, ancak Orbay bu teklife sıcak bakmadı, seçimlerde İstanbul vilayetinden müstakil (bağımsız) aday oldu.

CHP'nin şok eden TCF/ İttihatçı atağına DP başka bir hamleyle cevap verdi. Mareşal Fevzi Çakmak, DP listesinden bağımsız aday oldu. Atatürk dışında "Mareşal" unvanına sahip tek kişi, Atatürk'ün cumhuriyetin ilanından, ölene kadar askeri bürokrasiyi teslim ettiği değişmez Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak, DP listesinde yer almıştı. Böylelikle 1946 seçimlerinde Atatürk'e son dönemlerinde en yakın iki kişi -Celâl Bayar ve Fevzi Çakmak- muhalefet partisinin İstanbul adayı,

Atatürk'ün son yıllarında yanından uzaklaştırdığı ve inzivaya çekilmiş olan İsmet İnönü ile Kâzım Karabekir de, biri Ankara diğeri İstanbul'dan CHP adayı olmuştu.

Seçim Sistemi ve 21 Temmuz 1946 İstanbul Aday Listeleri

İkinci Meşrutiyet döneminde birden çok partinin yarıştığı genel seçimler yapılmıştı ama tarihimizin tek dereceli ilk genel seçimi 1946'da yapılacaktı. Seçimlerin denetim ve gözetiminden yargı kuruluşları değil, idare sorumluydu. Bu da oy pusulalarının hazırlanması işini partilere ve/veya adaylara yüklüyordu. Oy pusulası olarak kullanılabilirler “beyaz kâğıtlar” sandık başlarında hazır duracaktı ve isteyene bunlar verilecekti ama seçmenler, seçime giren partilerin hazırladığı aday listelerini sandığa atabilecekleri gibi kendi hazırladıkları listeyi de oy pusulası olarak kullanabilirlerdi. Tek şart, sandığa atılan oy pusulalarındaki toplam isim sayısı, oy kullanılan ilin milletvekili sayısını geçemezdi. Dolayısıyla İstanbul'da da seçmenler kendi listelerini yapabilirler, İstanbul'un milletvekili sayısı olan 23'ü geçmemek kaydıyla farklı partilerden veya bağımsız adaylara yer verebilirlerdi. İşte farklı listelerden seçilmenin anlamı buydu, en çok oy alan 23 aday seçilecekti. 23 kişi aynı partinin listesinden de olabilir, farklı partilerden veya bağımsız adaylardan da...

Oy verme işlemi sabah 08:00'de başlayacak ve 19:00'da bitecekti. 1946'da İstanbul'un nüfusu 850 Bin civarındaydı. Nüfusun yarıdan fazlası (yaklaşık 530 Bin) seçmen listesine kayıtlıydı. 22 yaşından yukarı ve medeni haklardan mahrum olmayan her Türk vatandaşı oy kullanabilecekti. Sandığın içinden çıkacak oy miktarı hakkında idarenin görevlendirdiği beş kişilik komisyon mazbata düzenleyecek, mazbata tanzim edilir edilmez de oylar imha edilecekti. İtiraz imkânı fiilen yoktu, çünkü itiraz halinde oylar yakılmış olduğundan tekrar sayılabilmesi mümkün değildi (Tuncer, 2008, s.59).

Müstakil adaylar, kabûl etmeleri durumunda bir siyasi partinin listesinde de yer alabiliyordu. Örnek olarak İstanbul'da Mareşal Fevzi Çakmak ve Adnan Adıvar DP listesinden, Cihat Baban da hem DP, hem MKP listesinden müstakil aday olmuştu. Başka ilginçlikler de vardı. MKP'nin en önemli ismi Hüseyin Avni Ulaş,

partisinden ayrılmış ve İstanbul'dan bağımsız aday olmuştu. Ama aynı zamanda Hüseyin Avni Ulaş, DP'li hemşerilerinin ısrarı üzerine Erzurum'da Demokrat Parti listesinden de aday olmuştu (Rıfki Salim Burçak, Görüşme, Ankara, 18 Ekim 1992).

İstanbul'da 104'ü bağımsız 200 civarında aday vardı. (Seçim günü parti aday listelerinde veya bağımsız adaylar arasında yer almasa da oy alan bütün isimler dikkate alınacak ve toplam 411 adaya oy kullanılacaktı.)

Seçimlerin ağırlık merkezi İstanbul'du. Bu nedenle partiler İstanbul listelerini öyle tanzim ettiler ki, hazırladıkları listeler günümüz şampiyonlar ligi kadroları gibiydi. Sadece partiler değil, İstanbul'dan müstakil (bağımsız) aday olan isimler de seçim yarışının kalite ve liyakat seviyesinde çıtayı yükseltiyordu. İstanbul'da CHP, DP ve MKP'nin listelerindeki 23'er isim ile 104 bağımsız adaydan tespit edilebilen 99'unun isimleri ile meslek veya sanatları şöyleydi:

Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul Adayları (Serhan Yücel arşivi)

Kazım Karabekir	(General, İstanbul Eski Milletvekili)
Refet Bele	(General, İstanbul Eski Milletvekili)
Yahya Kemal Beyatlı	(İstanbul Eski Milletvekili)
Ahmet Şükrü Esmer	(Hukukçu, Gazeteci, Öğretmen, İstanbul Eski Milletvekili)
Mekki Hikmet Gelenbeğ	(Hukukçu, Öğretmen, Eski Baro Başkanı, Eski Milletvekili)
Mahmud Ferid Hamal	(İstanbul Eski Umumi Meclis Azası, İstanbul Eski Milletvekili)
Ziya Karamürsel	(İstanbul Eski Milletvekili)
Şükrü Ali Ögel	(Eski Milli Emniyet Hizmeti Reisi, İstanbul Eski Milletvekili)
Ali Rana Tarhan	(Eski Gümrük ve İnhisarlar Bakanı, Eski Milletvekili)
Muhittin Üstündağ	(Eski Emniyet Umum Müdürü, Eski İstanbul Valisi ve Belediye Reisi, İstanbul Eski Milletvekili)
Hüseyin Cahit Yalçın	(Gazeteci, İstanbul Eski Milletvekili)

Recep Peker	(Eski İçişleri Bakanı, Eski Milletvekili)
Avram Galanti Bodrumlu	(Profesör, Niğde Eski Milletvekili)
Nakiye Elgün	(Eski İstanbul Umumi Meclisi ve Daimi Encümeni Üyesi, Eski Milletvekili)
Hamdullah Suphi Tanrıöver	(Öğretmen, Yazar, Eski Maarif Bakanı, Eski Milletvekili)
Kigork Berç Türker	(Afyon Eski Milletvekili)
Bican Bağcıoğlu	(Tüccar, Ticaret Odası İdare Meclisi Üyesi)
Süreyya Birol	(İşçi)
Safiye Hüseyin Elbi	(Hemşire, Kızılay Derneği İdare Kurulu Üyesi, Şehir Meclisi Eski Üyesi)
Kaludi Laskari	(Avukat)
Atanas Kukulis	(Doktor, Şehir Meclisi Üyesi)
Cemil Cahit Toydemir	(Emekli Orgeneral, Eski 1. Ordu Kumandanı)
Halil Hilmi Uyguner	(Avukat, Eski Baro Başkanı)

Demokrat Parti İstanbul Adayları (Serhan Yücel arşivi)

Mustafa Fevzi Çakmak	(Bağımsız) (Mareşal, Eski Genelkurmay Başkanı)
Mahmut Celâl Bayar	(Eski Başbakan)
Yusuf Kemal Tengirşenk	(Eski Adalet Bakanı, Eski Hariciye Bakanı)
Mehmet Fuad Köprülü	(Ordinaryüs Profesör, Milletvekili)
Adnan Adıvar	(Bağımsız) (Profesör Doktor, Eski İçişleri Bakanı)
Fuat Hulusi Demirelli	(Hukukçu, Yargıtay Ticaret Dairesi Başkanı)
Refik Koraltan	(Milletvekili)
Enis Akaygen	(Diplomat, Eski Büyükelçi)
Osman Nuri Köni	(Hukukçu, Yargıtay Üyelerinden)
Yusuf Salmona	(Tüccar)
Faruk Nafiz Çamlıbel	(Edebiyat Öğretmeni, Şair)
Cihad Baban	(Tasvir Gazetesi Sahiplerinden)
Abdurrahman Münip Berkan	(Profesör, Hukukçu, Avukat)

M. Serhan YÜCEL, 21 Temmuz 1946 Milletvekili Genel Seçimlerinde İstanbul Vilayeti

---

Vasil Konos	(Doktor, Asabiye Mütihazası)
Burhan Cahit Morkaya	(Körođlu Gazetesi Sahibi)
Ahilya Moshos	(Hukukçu, Avukat, Eski Savcı)
Zeki Rıza Sporel	(Tüccar, Futbolcu, Veteriner)
Nüzhet Gökdoğan	(Fen Fakültesi Doçenti)
Salamon Adato	(Hukukçu, Avukat)
Ahmet Kemal Silivri	(Çiftçi, Silivri Eski Belediye Başkanı)
Krikor H. Keşişyan	(Doktor, Bakteriyolog, Laboratuvar Sahibi)
Senihi Yürüten	(Nakliyeci, Motorlu Kara Nakliyecileri Eski Başkanı)
Salih Fuat Keçeci	(Manifatura ve Kumaşçılar Birliği Başkanı)

DP'li adaylar arasında her isim ayrı önem taşıyordu. Örneğin sonraki yıllarda soyadını Salman olarak değiştiren ve 1957 seçimlerinde İstanbul'dan milletvekili seçilen Yusuf Salmona, Yahudi cemaatinin çok önemli bir ismiydi. 27 Mayıs Darbesinden sonra tutuklandı ve Yassıada duruşmaları başlamadan vefat etti. Bir diğer isim Nüzhet Gökdoğan, Lyon Üniversitesi'ni birincilikle bitirmiş ve İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesinin 1 numaralı doktora mezunu olarak tarihe geçmiştir.

Millî Kalkınma Partisi İstanbul Adayları (Serhan Yücel arşivi)

Cihad Baban (Bağımsız)	(Tasvir Gazetesi Başyazarı)
Vahid Çadırcıoğlu	(MKP Umumi Kâtibi)
Asaf Göreç	(Avukat, MKP Merkezi İdare Heyeti Âzası)
Salahaddin Biktimir	(Tüccar, MKP Merkezi İdare Heyeti Âzası)
Nurettin Ardıçoğlu	(Gazeteci, MKP Merkezi İdare Heyeti Âzası)
Şevket Arı	(Yüksek Mühendis, Erzurum Eski Belediye Reisi, Devlet Havayolları Eski Umum Müdürü, MKP İstanbul Vilâyet Reisi)
Hikmet Şençaođlar	(Avukat, MKP İstanbul Vilâyet Heyeti Âzası)
Azmi Aslaner	(Dokumacılar Kooperatifi Murahhas Âzası, MKP İstanbul Vilâyet Heyeti Âzası)

Nihat Atameriç	(Doğan Nakliyat Şirketi Sahibi, MKP Merkez Müfettişlerinden)
Hulki Kurtkaya	(MKP Merkez Müfettişlerinden)
Emin Sönmez	(MKP Merkez Müfettişlerinden)
Mustafa Güler	(Hukukçu, MKP Eminönü Kazası Reisi)
Fikret User	(Mali Müşavir, MKP Beyoğlu Kazası Reisi)
Bedri Öztürk	(MKP Beykoz Kazası Reisi)
Mustafa Badem	(İşçi, MKP Eyüp Kazası Reisi)
Ahmet Soysal	(Çiftçi ve Tüccar, MKP Fener Nahiye Reisi)
İbrahim Vefik Belender	(İşçi, MKP Kasımpaşa Nahiye Reisi)
Ahmed Yılmaz	(Dokumacılar Kooperatifi Reisi, MKP Şehremini Nahiye Reisi)
Muharrem Cansel	(Tüccar, MKP Samatya Nahiye Reisi)
İbrahim Sadık Berkan	(Doktor, Tıp Fakültesinde Doçent, MKP Âzası)
Ömer Türkes	(Pilot ve Havacılık Başöğretmeni, MKP Âzası)
Hasan Tufan	(İşçi, MKP Âzası)
Hüseyin Dokur	(İşçi, MKP Âzası)

Müstakil (Bağımsız) Adaylar

1946 Seçimlerinde İstanbul'dan bağımsız aday olan 104 kişi vardı. Bu adaylardan tespit edilen 99'unun isimleri ile meslek ve sanatları aşağıda verilmiştir:

1- Fevzi Çakmak	(Mareşal, Genelkurmay Eski Başkanı DP Listelerinden)
2- Adnan Adıvar	(Birinci Mecliste Milletvekili, Reis Vekili- DP Listelerinden)
3- Rauf Orbay	(Eski Başvekil, Eski Büyükelçi)
4- Hüseyin Avni Ulaş	(Eski Milletvekili)
5- Nihal Atsız	(Öğretmen)
6- Salih Yeşil	(Eski Milletvekili)

M. Serhan YÜCEL, 21 Temmuz 1946 Milletvekili Genel Seçimlerinde İstanbul
Vilayeti

- 7- Hasan Basri Çantay (Eski Milletvekili, Gazeteci, Öğretmen, Kur'an Müfessiri)
- 8- Kâmil Miras (Eski Milletvekili)
- 9- Celâleddin Ökten (Vefa, Darüşşafaka Felsefe ve Edebiyat Öğretmeni)
- 10- Selahattin Kösepoğlu (Eski Milletvekili)
- 11- Cemaletdin Saracoğlu (Yeni Sabah Gazetesi Sahibi, Başmuharriri)
- 12- Muharrem Feyzi Togay (Tasvir Gazetesi Başmuharriri)
- 13- Şemseddin Yeşil (Etyemez Camii İmam Hatibi)
- 14- Halid Kökem (Eski Milletvekili)
- 15- Cafer Tayyar (Emekli General)
- 16- Celâl Yardımcı (Avukat)
- 17- Enis Akaygen (Eski Atina Elçisi)
- 18- Selâhaddin Arduman (Doyçe Oryent Bank Müdür Muavini)
- 19- Münir Altuğ (Emekli General)
- 20- Salahaddin Kıp (Emekli Albay)
- 21- Ali Rıza İlgün (Emekli Kurmay Binbaşı)
- 22- Vasıf Göncü (Kereste Tüccarı)
- 23- Refika Dırvana (Kıbrıslı Mustafa Paşa Kızı)
- 24- Kâzım Nami Duru (Ticaret Odası Neşriyat Raportörü)
- 25- Yavuz Sezan (Terzi)
- 26- Ratib Ezgin (Mali Müşavir)
- 27- Osman Erdem (Boyahane Sahibi)
- 28- Rasim Öncel (İstihkâm Binbaşı)
- 29- Aziz Akıncan (Edirne Tekel Müdürlüğünden Emekli)
- 30- Reşad Şükrü Reisoğlu (Yeni Sebat Ambarı Sahibi)
- 31- Hasan Fehmi Köprülüler (Çiçekçi)
- 32- Yorgaki Habib (Emekli Yargıç)
- 33- A. Orhan Mestçi (Kunduracı)
- 34- Recep Kızılduman
- 35- Asaf Halet Çelebi (Muharrir)

- 36- Kâmrân Evrenos (Muharrir)
37- Hikmet Çankaya (Eski Komiser Muavini)
38- Mahir Tong (Başöğretmen)
39- Saim Sertkolluer
40- İsmet Berköz (Kumaş Tüccarı)
41- Leon Dilek
42- Nurettin Ören (Muhasip)
43- Hikmet Nisan (Muharrir)
44- İbrahim Murad Artuma (Emekli)
45- Kemal Emin Bora (Sanatkâr)
46- Salâhaddin Güncan (Milli Savunma Bakanlığında)
47- Arif Feyzi Ülkü (Başöğretmen)
48- M. Nedim Muradođlu (Emekli Tuğbay)
49- Ziya Doğan (Terzi)
50- Haydar Berkman (Fabrikatör)
51- Mustafa Enver Birol (Sihhat Müfettişi)
52- Fuad Coşkun (Balkan Ticaretevi Şirketi Sahiplerinden)
53- Galip Kemali Söylemezođlu (Eski Moskova Sefiri)
54- Haydar Savaş (Temizlik Müd. Murakıbı)
55- Hüsametdin Haydar Çemel (3. Noter)
56- Ali Sacid (Eski Hukuk Muallimi)
57- Şevket Tolgar (Emekli Subay)
58- Lütfi Güla (Eski Umumi Meclis Üyesi)
59- Refik Osman Top (Golspor Gazetesi Sahibi)
60- M. Şükrü Yenal (PTT Müd. Kontrol Şefliğinden Emekli)
61- Feridun Kurtandolsun (Gazeteci)
62- Sadeddin Ertur (Mülkiye Müfettişi)
63- Ahmet Rasim Berkmay (Emekli)
64- Kerim Milar (İthalatçı)

M. Serhan YÜCEL, 21 Temmuz 1946 Milletvekili Genel Seçimlerinde İstanbul
Vilayeti

65- Hasan Basri Özdeniz	(Fransızca Öğretmeni)
66- H. Peştemalcı	(Doktor)
67- Adem Nezihi Energin	(Dişçi)
68- Fikri Faik Güngören	(Tekel Genel Müdürlüğünden Emekli)
69- Sabiha Gören	(Merhum Şefik Paşa Kerimesi)
70- Abdülkadir Akçora	(Tarım Bakanlığı Eski Müfettişi)
71- Kâmil Şerbetçioğlu	(Komisyoncu)
72- Ahmed Beşer	(Emekli)
73- Hristaki Angelidis	(Avukat)
74- Fehmi Eren	(İnşaat Müteahhidi)
75- İsmet Uluğ	(Doktor, Emekli Yarbay)
76- Tacettin Barker	(Ticaret Mühendisi Mali Müşavir)
77- Mustafa Sungumen	(Emekli Kurmay Binbaşı)
78- Marko Nahom	(Avukat)
79- İhsan Altay	(Avukat)
80- Cihad Baban	(Tasvir Gazetesi Başmuharriri)
81- Mümin Pekselek	(Avukat)
82- Ruhi Develioğlu	(Emekli Kurmay Albay)
83- Şevket Varol	(Kadın ve Erkek Berberi)
84- Yusuf Kemal Başal	(Pastacı)
85- Ali İhsan Sabis	(Emekli General)
86- Şevket Kaya	(Ticaret Bakanlığı Müfettişi)
87- Muhsin Necati Eğilmez	(Diş Tabibi)
88-ERCÜMEND EKREM TALU	(Öğretmen, Mizah Yazarı, Gazeteci)
89- Ahmet Hamdi Başar	(Liman Şirketi Eski Müdürü)
90- İhsan Mukbil Ben	(Avukat)
91- Hüseyin Kâzım Silivri	(Tüccar)
92- Abdünnafi Yarar	(Avukat)
93- Adem Vasfi Yaradanakul	(Emekli Kurmay Albay)

- 94- Mişon Ventura (Avukat)
95- Teodor Kostantinidis (Halkalı Ziraat Mektebi Eski Öğretmenlerinden)
96- Mihal Kayaoğlu (Avukat, Ankara Eski Milletvekili)
97- Ahmed Eyüb Aksoy (Zeynep Kamil Hastanesi Başhekimi 300 İmza ile)
98- Necmi Güneş (İslâm Koruma Partisi Kurucusu)
99- Efcayış Suad (Doçent, Türk Kadını Kitabı Yazarı)

İstanbul'da 21 Temmuz 1946 Seçimi

1946 Seçimlerine altı siyasi parti katıldı. İktidar partisi CHP 63 ilin tamamında aday göstermişti. DP ise Ağrı, Bingöl, Bitlis, Çoruh, Diyarbakır, Gümüşhane, Hakkâri, Kars, Kırşehir, Malatya, Mardin, Muş, Niğde, Rize, Siirt ve Van illeri dışındaki 47 ilde seçimlere katılıyordu. MKP'nin Çanakkale, Edirne, Giresun, İstanbul, İzmir, İzmit, Kırklareli, Samsun, Seyhan (Adana) ve Tekirdağ illerinde yani toplam 10 ilde aday vardı. Liberal Demokrat Partisi, Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi ve Yalnız Vatan İçin Partisi de yalnızca İstanbul'da seçime katıldı (Tuncer, 2008, s.70).

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı seçim günü güvenliği sağlayabilmek için seçimlerden on gün önce bir bildiri yayınladı. Bildirinin İstanbullu bütün seçmenlere ulaşması için azami çabayı da gösterdi. Bildiri, radyoda ve bütün gazetelerde birkaç kez yayımlandı, el ilanları olarak basılıp dağıtıldı ve duvarlara afiş olarak asıldı. Sıkıyönetim Komutanlığının bildirisi şöyleydi (Serhan Yücel arşivi):

“Sıkıyönetim Komutanlığından

1- Milletvekili seçim günü olan 21 Temmuz 1946 Pazar sabahından akşam saat 20'ye kadar sıkıyönetim bölgesinde hiçbir gazino, lokanta, kahve, kır kahvesi, dükkân ve hiçbir yer alkollü içki satamaz ve kimseye veremez.

2- O gün hiçbir vatandaş sarhoş olarak evden dışarı çıkamaz ve sokaklarda dolaşamaz.

3- Seçimi bahane ederek hiç kimse şehir kasaba ve köylerin asayişini bozmaya yeltenemez. Bütün vatandaşların kanuna aykırı en küçük bir hareketten ve konmuş yasakları bozmaktan şiddetle sakınmaları lüzumu beyan olunur.

Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Asım Tınaztepe”

Sıkıyönetimin tebliği ile vatandaşlar seçim güvenliği için sert şekilde uyarılmıştı ama seçimi seçmenler değil, bizzat bürokratlar sıkıntıya sokacaktı. İlk hukuksuzluk seçim sabahı yaşandı. CHP'ye muhalif olduğu bilinen bazı seçmenler, seçmen kütüklerinde yer almadıkları gerekçesiyle oy kullanamadı. Bu kişilerin ne zaman ve hangi sebeple seçmen kütüğünden silindiği belli değildi. Seçmen kütüğünden silinenlerin itiraz edecekleri bir merci yoktu.

İkinci hukuksuzluk “açık oy, gizli sayım” anlayışı yüzünden yaşandı. Oylar aleni, herkesin gözleri önünde kullanıldığından muhalif partilerin hazırladığı aday listelerini sandık kurulundan istemek oldukça riskli bir davranıştı (Koçak, 2012, s.513). Sandık başına hazırlıksız gelenler böyle bir riske girmek istemiyor ve oylarını iktidar partisinden yana kullanmak zorunda kalıyorlardı. Gerçi İstanbul seçmeni oldukça bilinçliydi. Muhalif partilere veya adaylara oy verecek olan seçmenlerin birçoğu sandık başına geldiğinde oy pusulasını da yanlarında getiriyordu.

Oy verme işlemi süresince karşılaşılan “sandık başı” usulsüzlükler bunlarla sınırlı değildi. Muhalefet temsilcilerinin sandık başına yaklaştırılmaması, sandık başlarında sadece iktidar partisinin oy pusulasının bulunması, diğer partilere ait oy pusulası isteyenlere “kalmadı, elimizde yok” denmesi, güvenlik güçlerinin muhalif olduğu bilinen kişileri karakola götürmesi gibi birçok usulsüzlük yapılmıştı. Ancak seçim akşamı, sandıkların kapanmasıyla birlikte seçim sırasında yaşanan hukuksuzlukların ve usulsüzlüklerin hepsi unutuldu. Sandıklar “güvenli” yerlere götürülüyordu ama güven kelimesi ile neyin kastedildiği belli değildi. Bu güvenli bölgelere DP temsilcileri giremiyordu, yani sandıklar -daha doğru bir ifadeyle sonuçlar- DP'lilerden korunuyordu. İşte seçim akşamı oyların sayım ve döküm işlemleri sandık başı hilelerini unutturmaya yetti. 1912 Sopalı Seçimleri hortlamıştı (Yazıcı, 2019, s.52).

Türkiye’de seçim sonuçları, 1950 seçimlerinden sonra yayımlanmaya başlandı. Dolayısıyla 1946 seçim sonuçları Devlet İstatistik Enstitüsü dâhil hiçbir resmi kurum tarafından yayımlanmadı (Tuncer, 2008, s.59). Oy döküm ve sayım işlemi tamamlanınca oyların tamamı yakıldığından 21 Temmuz 1946 seçimlerine

dair tek veri, İçişleri Bakanı olan Hilmi Uran'ın açıklaması oldu. Bakan Uran, 8.551.549 kayıtlı seçmenin 6.373.543'ünün oy kullandığını ve CHP'nin 394, DP'nin 65 ve Bağımsızların 7 milletvekilliği kazandığını ifade etti.

1946 Seçimlerinde neredeyse ülkedeki tüm sandıklara şaibe bulaşmıştı. Sonuçlar şaibeli de olsa ilk akşamdan itibaren ilan edildi. Birçok ilde DP'liler kazandıklarını iddia ediyor, seçim kurulları sonuçları CHP lehine açıklıyor, oylar yakıldığı için yeniden sayma imkânı bulunmadığı gibi sonuçlara itiraz etmenin de anlamı bulunmuyordu.

İstanbul seçimleri farklıydı. Çünkü DP, İstanbul'da 50.000 civarında oy farkıyla öndeydi. İstanbul seçmeninin diğer yerlere göre bilinçli olması, gerek seçmen sayısının gerekse aradaki oy farkının da fazla olması İstanbul seçim sonuçlarının DP aleyhine ilan edilmesini güçleştiriyordu. İstanbul'da 850 Bin nüfusun yüzde 60 kadarını oluşturan 527 Bin seçmenin büyük bir kısmı, oylarını "karışık" kullandı. Yani bir partinin listesinde yer alan istemediği isimlerin üstünü karaladı, yerlerine farklı partilerden ve bağımsızlardan mecliste görmek istediği adayların adlarını yazarak kendi listelerini oluşturdu. Ancak, DP listesinin attığı fark o kadar büyüktü ki, aldığı 200 Binin üzerindeki oya karşılık CHP 150 Binlerde kalmıştı. CHP'nin en fazla oy alan adayı Kâzım Karabekir Paşa, DP'nin en az oy alan adayları arasında sayılan Ahilya Moshos, Krikor H. Keşişyan ve Salih Fuat Keçeci'nin bile gerisindeydi. Oysaki CHP, İstanbul hariç Türkiye genelinde 400'e yakın milletvekilliği kazanmıştı, DP'nin ise milletvekili sayısı 50 civarında kalmıştı. DP'nin İstanbul'da kazandığı başarı Türkiye'yi yeni dönemde zaafa sokabilirdi, zira CHP iktidarında görev alacak birçok önemli isim İstanbul'dan aday olmuştu. Bu isimlerden en azından bir bölümü TBMM'ye girmeliydi.

Çok partili siyasal hayata geçişte söylenen "biz şimdi Hasolarla Memoların ayağına mı gideceğiz?" sözünün müellifi CHP parti müfettişi Cevdet Kerim İnce-dayı, İstanbul Valisi Lütfi Kırdar'a 21 Temmuz akşamı sonuçlar gelmeye başlayınca İstanbul seçimlerinin DP tarafından komple kazanmasının önüne geçilmesi talimatını verdi. CHP listesinde yer alan en az beş aday da parlamentoya girmeliydi.

İncedayı'nın “en azından” dediği beş isim Kâzım Karabekir, Cemil Cahit Toydemir, Recep Peker, Hüseyin Cahit Yalçın ve Hamdullah Suphi Tanrıöver idi. Vali Lütfi Kırdar çaresizdi, istenileni yapmak zorundaydı. Kırdar, yıllar sonra Yassıada'da yarılanırken “23 milletvekilinin tamamını DP kazanmıştı ama 5 kişi için talimat geldi. Bu talimat yerine getirilmeseydi DP, 23 milletvekilinin tamamını kaybedecekti” diyecekti (Enver Kaya ile görüşmeler, Ankara 30 Kasım 1992, İstanbul 7 Mayıs 1994).

Talimatın yerine getirilmesi kolay değildi, zira belirttiğimiz gibi fark büyüktü. Ama oy pusulalarının yakılmış olması işi kolaylaştırıyordu. Tartışmalı da olsa seçim, İstanbul hariç bütün illerde iki gün içinde sonuçlandı. İstanbul sonuçlarını alabilmek için 26 Temmuz Cuma gününün beklenmesi gerekti. Seçimden beş gün sonra açıklanan sonuçlara göre İstanbul'un 23 milletvekilinin 13'ünü DP, 7'sini CHP ve 3'ünü de DP listesinden bağımsızların kazandığı ilan edildi. Oysaki Milletvekilleri Seçim Kurullarının verdiği toplam seçmen sayısı ile oy kullanan seçmen sayısı arasındaki ilçeler arası tutarsızlık gözden kaçmıyordu. Üstelik İstanbul'un genelinde katılım oranının yüzde 65'lere ulaşması gerçekçi değildi. Muhalefete ait oy pusulaları kaybolmuş, yerine iktidar partisinin oy pusulaları gelmişti. Ayrıca seçimlerden sonra, oy sayım işlemleri sırasında (ve sonrasında) “karışık” oy kullananların oy pusulalarında değişiklikler yapılmış, örneğin DP'nin listesindeki Nüzhet Gökdoğan'ın ismi karalanarak yerine Cemil Cahit Toydemir'in ismi eklenmişti.

Tablo 1: İstanbul'un İlçelerinde Toplam Seçmen Sayıları ve Seçime Katılım Oranları (Serhan Yücel arşivi)

İLÇE	TOPLAM SEÇMEN SAYISI	OY KULLANAN SEÇMEN	KATILIM ORANI %
ŞİLE	8.758	6.222	71,04
SARIYER	15.503	10.040	64,76
KADIKÖY	40.527	24.662	60,85
KARTAL	10.013	4.932	49,26
EYÜP	17.040	11.668	68,47
EMİNÖNÜ	58.489	39.293	67,18
BEYKOZ	14.544	10.240	70,40

ADALAR	10.301	6.683	64,88
BEYOĞLU	129.329	79.488	61,46
FATİH	102.745	61.703	60,06
BEŞİKTAŞ	32.873	20.725	63,04
ÜSKÜDAR	32.620	24.286	74,45
BAKIRKÖY	16.289	11.950	73,36
ÇATALCA	17.883	15.032	84,06
SİLİVRİ	11.911	9.370	78,67
YALOVA	8.726	7.754	88,86
TOPLAM	527.450	344.048	65,23

İstanbul seçim sonuçları 26 Temmuz 1946 Cuma günü açıklandı. Bu açıklama aslında sadece seçimi kazanan isimlerin açıklanmasıydı. Seçim akşamından 26'sına kadar geçen beş günlük sürede CHP'nin vazgeçemeyeceği isimler için operasyon yapılmış, beş CHP'liye seçim kazandırılmıştı. Üstelik İstanbul'daki bu belirsizlik, farklı illerden aday olup, seçimi o illerde de kazanan adayların İstanbul'u tercih etmemelerine yol açtı. İstanbul'dan ve Sinop'tan aday olan Yusuf Kemal Tengirşenk Sinop'u, İstanbul ve İçel'den seçilen Refik Koraltan da İçel'i seçeceğini, İstanbul adaylığından çekildiklerini ilan ettiler. Bu iki ismin yerini de yine CHP'liler doldurdu. Sonuçta İstanbul seçimlerinde Demokrat Parti 13 milletvekili, DP listesinden seçilen bağımsızlar 3 milletvekili ve CHP 7 milletvekili kazandı.

Üzerinde oynama yapılan, şaibe bulaşan listelerle ilgili ilginç bir gelişme 26 Temmuz yaşandı. Seçim sonuçları basına sızdı. Seçimlerde adına oy kullanılmış olan 411 adayın tamamının aldığı oylar (hileli de olsa) açıklanmıştı. Dolayısıyla bir şaibe de bundan sonra yaşandı. İstanbul seçimlerine bulaşan şaibeye CHP'nin en az 5 milletvekili kazanma niyeti neden olmuştu. Bu nedenle seçim sonuçları üzerinde oynama yapılmış ve DP'nin büyük farkla kazandığı seçimlerde 5 CHP'linin listeyi deldiği açıklanmıştı. Ancak seçimi kazanmış olan DP'li iki adayın başka illerin milletvekilliğini tercih etmesi, CHP'ye iki kontenjan ilave anlamını taşıyacaktı. Hâlbuki basına sızan oy miktarlarına göre sırada 162.728 oyla DP'li Nüzhet Gökdoğan ve 160.543 oyla yine DP'li Yusuf Salmona vardı. Basına sızan ve açıklanan oy miktarları yalanlanmasa da Nüzhet Gökdoğan ile Yusuf Salmona'nın değil, CHP'li Refet Bele ile Mekki Hikmet Gelenbeğ'in milletvekili seçimini kazandıkları açıklandı. Zaten Gökdoğan ve Salmona milletvekili olamıyorsa bile oy sırasına göre

başka isimlerin parlamentoya girmesi gerekirdi (Enver Kaya ile görüşmeler, Ankara 30 Kasım 1992, İstanbul 7 Mayıs 1994). Ama seçimlerden sorumlu olan idare fütursuz davranışlarına bir yenisini ekleyecek ve kendi açıkladığı ve hiç inandırıcı olmayan oy sıralamasına bile riayet etmeyecekti.

21 Temmuz 1946 Seçimlerinde İstanbul Vilayetinde bin oyun üzerinde oy alan bazı adayların aldıkları oy sayısına göre sıralaması şöyle gerçekleşti:

- 1- Mustafa Fevzi Çakmak (DP-Bağımsız) 194.833 oy, milletvekili seçildi.
- 2- Mahmut Celâl Bayar (DP) 186.345 oy, milletvekili seçildi.
- 3- Mehmet Fuad Köprülü (DP) 182.999 oy, milletvekili seçildi.
- 4- Adnan Adıvar (DP-Bağımsız) 182.835 oy, milletvekili seçildi.
- 5- Yusuf Kemal Tengirşenk (DP) 182.711 oy, Sinop Vilayetini tercih etti.
- 6- Refik Koraltan (DP) 181.682 oy, İçel Vilayetini tercih etti.
- 7- Cihad Baban (DP-Bağımsız) 181.109 oy, milletvekili seçildi.
- 8- Enis Akaygen (DP) 179.844 oy, milletvekili seçildi.
- 9- Fuat Hulusi Demirelli (DP) 179.431 oy, milletvekili seçildi.
- 10- Abdurrahman Münip Berkan (DP) 178.385 oy, milletvekili seçildi.
- 11- Faruk Nafiz Çamlıbel (DP) 177.212 oy, milletvekili seçildi.
- 12- Osman Nuri Köni (DP) 173.513 oy, milletvekili seçildi.
- 13- Ahmet Kemal Silivri (DP) 173.035 oy, milletvekili seçildi.
- 14- Burhan Cahit Morkaya (DP) 172.365 oy, milletvekili seçildi.
- 15- Kazım Karabekir (CHP) 169.982 oy, milletvekili seçildi.
- 16- Senihi Yürüten (DP) 169.520 oy, milletvekili seçildi.
- 17- Recep Peker (CHP) 168.852 oy, milletvekili seçildi.
- 18- Hüseyin Cahit Yalçın (CHP) 167.982 oy, milletvekili seçildi.
- 19- Hamdullah Suphi Tanrıöver (CHP) 167.345 oy, milletvekili seçildi.
- 20- Zeki Rıza Sporel (DP) 167.253 oy, milletvekili seçildi.
- 21- Cemil Cahit Toydemir (CHP) 166.577 oy, milletvekili seçildi.
- 22- Vasil Konos (DP) 166.259 oy, milletvekili seçildi.
- 23- Salamon Adato (DP) 165.566 oy, milletvekili seçildi.
- 24- Nüzhet Gökdoğan (DP) 162.728 oy.
- 25- Yusuf Salmona (DP) 160.543 oy.
- 26- Ahilya Moshos (DP) 159.028 oy.
- 27- Krikor H. Keşişyan (DP) 158.793 oy.
- 28- Salih Fuat Keçeci (DP) 158.149 oy.
- 29- Refet Bele (CHP) 147.390 oy, milletvekili seçildi.
- 30- Ali Rana Tarhan (CHP) 147.100 oy.
- 31- Ahmet Şükrü Esmer (CHP) 146.781 oy.
- 32- Mekki Hikmet Gelenbeğ (CHP) 146.497 oy, milletvekili seçildi.
- 33- Mahmud Ferid Hamal (CHP) 144.402 oy.
- 34- Yahya Kemal Beyatlı (CHP) 142.752 oy.

- 35- Ziya Karamürsel (CHP) 141.233 oy.
- 36- Muhittin Üstündağ (CHP) 141.267 oy.
- 37- Şükrü Ali Ögel (CHP) 139.282 oy.
- 38- Bican Bağcıoğlu (CHP) 138.710 oy.
- 39- Avram Galanti Bodrumlu (CHP) 137.707 oy.
- 40- Halil Hilmi Uyguner (CHP) 136.148 oy.
- 41- Kigork Berç Türker (CHP) 135.913 oy.
- 42- Kaludi Laskari (CHP) 135.468 oy.
- 43- Nakiye Elgün (CHP) 134.066 oy.
- 44- Süreyya Birol (CHP) 133.796 oy.
- 45- Safiye Hüseyin Elbi (CHP) 133.610 oy.
- 46- Atanas Kukulis (CHP) 132.655 oy.
- 47- Rauf Orbay (BAĞ) 14.021 oy.
- 48- Mustafa Güler (MKP) 6.338 oy.
- 49- Fikret User (MKP) 6.311 oy.
- 50- İbrahim Vefik Belender (MKP) 6.175 oy.
- 51- Nurettin Ardıçoğlu (MKP) 5.737 oy.
- 52- Vahid Çadırcıoğlu (MKP) 5.715 oy.
- 57- Şevket Arı (MKP) 5.618 oy.
- 70- Hüseyin Avni Ulaş (BAĞ) 3.246 oy.
- 73- Ercüment Ekrem Talû (BAĞ) 1.463 oy.
- 74- Nihal Atsız (BAĞ) 1.438 oy.
- 76- Şemsettin Yeşil (BAĞ) 1.398 oy.
- 77- Ali İhsan Sabis (BAĞ) 1.144 oy.

Açıklanana göre İstanbul'da oy pusulalarına ismi yazılan toplam 411 adayın 77'si 1.000 oy üzerine çıktı, 334 aday 1.000'den az oy aldı. MKP listesi (adayları) 6.000 civarında oy alırken, Bağımsız adaylardan en çok oyu Rauf Orbay 14.021 aldı. Diğer bağımsız adaylardan Hüseyin Avni Ulaş 3.246 oy alırken, Nihal Atsız 1.438, Recaizade Mahmut Ekrem'in oğlu olan ve kıymeti bilinmeyen bir yazar olarak tarihe geçen Ercüment Ekrem Talû 1.463, Ali İhsan Sabis de 1.144 oyda kalmış ve seçilememişlerdi. Milletvekili seçilen DP'lilere baskı ilk günden başlayacak henüz mazbatalar verilmeden Vasil Konos aşağıdaki açıklamayla istifa edecekti (Cumhuriyet, 26 Temmuz 1946, s.1).

"Hayatımı kazandığım günden bugüne kadar yalnız doktorlukla uğraştım. Milletvekili seçilmek benim için büyük bir zevktir. Vatandaşlarıma minnettarım. Ancak çok uzun düşünerek şu neticeyi çıkardım ki, ben mecliste boşuna bir sandalye işgal etmiş olacağım. Bunu göz önünde bulundurarak dün seçim kuruluna müracaat ederek istifa edeceğimi bildirdim. Ne yapayım mesleğimi ve hastalarımı çok seviyorum."

Sonuç

Tarihe hileli seçim olarak geçen 21 Temmuz 1946 Seçimlerinde İstanbul ayrı bir önem taşımıştır. Vali Lütfi Kırdar'dan en azından beş milletvekilinin seçilmesi istenmesi ve seçim akşamından itibaren beş gün boyunca bunun altyapısının hazırlanması, 1946 İstanbul seçimlerine ayrı bir anlam yüklemiştir. Gerçekten de seçilmesi için çaba gösterilen isimlerin çoğu kısa süre içinde çok önemli görevler üstlenmişler, böylelikle İstanbul seçimlerine CHP'nin verdiği önem ortaya çıkmıştır.

CHP İstanbul Milletvekili seçilenlerden Kâzım Karabekir seçim sonrası TBMM Başkanlığına seçilmiş, Recep Peker seçim sonrası Başbakan olmuş, Cemil Cahit Toydemir de seçim sonrası Milli Savunma Bakanlığına getirilmiştir. Operasyonu talimatını veren ve yürüten Cevdet Kerim İncedayı da seçim sonrası Bayındırlık Bakanlığı görevini üstlenmiştir.

İstanbul milletvekilleri ile tartışma TBMM açıldıktan sonra da devam etti. Seçim kurullarının verdiği mazbatalar TBMM içtüzüğünde yer alan bir maddeye göre oylanıyor, mazbatasını reddedilen milletvekilinin milletvekilliği düşüyordu. Mecliste çoğunluğa sahip CHP'liler akıl almaz gerekçeler öne sürerek muhalif milletvekillerinin sayısını azaltmak istedi (Toker, 1990, s.137).

İstanbul milletvekilleri Abdurrahman Münip Berkan, Burhan Cahit Morkaya ve Zeki Rıza Sporel'in mazbataları iptal edildi, milletvekillikleri sona erdi (Koçak, 2013, s. 198). Senihi Yürüten ve Salamon Adato'nun da mazbataları iptal edilmek istendi, ancak CHP'li meclis çoğunluğu bunda başarılı olamadı.

1946 seçimlerinde hukuksuzluklarla ve antidemokratik uygulamalarla dolu bir süreç yaşansa da gösterilen tepkilerin ve yapılan muhalefetin, seçim hukukunun temel ilkelerinin gerekliliğini ortaya koyduğu söylenebilir. Bütün olumsuzluklarına rağmen 1946 seçimlerinin hak arama, sandığa sahip çıkma gibi birçok demokratik davranış refleksi doğurduğunu ve Türk demokrasisine katkı sağladığını ifade edebiliriz.

Kaynakça

- BCA, 1946 yılında kurulan siyasi partiler ve teşkilatlarını gösteren fihrist, 490-1-0-08473512, 1947.
- 16 Haziran 1946 Demokrat Parti Teşkilat Müessesileri toplantısı beyannamesi, Ankara, 18 Haziran 1946'da neşredilmiştir.
- Ahmad, F. (1995). *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, Sarmal Yayınevi, Ankara.
- Akandere, O. (2010). "1946 Seçimleri ve Sonuçları Üzerinde İktidar ve Muhalefet Partileri Arasında Yapılan Tartışmalar", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 26/76, ss. 1-26
- Albayrak, M. (2004). *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix Yayınevi, Ankara.
- Burçak, R. S. (1979). *Türkiye'de Demokrasiye Geçiş (1945-1950)*, Olgaç Matbaası, Ankara.
- Demiryürek, H. (2018). Kütahya Sancağında 1919 Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri, *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 16/3, Manisa.
- Erer, T. (1963). *Türkiye'de Parti Kavgaları – I*, Ticaret Postası Matbaası, İstanbul.
- Kılçık, H. (1992). *Adnan Menderes'in Konuşmaları, Demeçleri, Makaleleri, 1. Cilt*, Demokratlar Kulübü Yayınları: 3, Ankara.
- Koçak, C. (1996). "1946 Seçimleri: Demokrasinin İlk Sandık Oyunları", *Görüş* dergisi Sayı: 27, ss. 64-73.
- Koçak, C. (2010). *İkinci Parti- Türkiye'de İki Partili Siyasi Sistemin Kuşuluş Yılları (1945-1950)* Cilt 1, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Koçak, C. (2012). *İktidar ve Demokratlar- Türkiye'de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları (1945-1950)* Cilt 2, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Koçak, C. (2013). *Rejim Krizi- Türkiye'de İki Partili Siyasi Sistemin Kuruluş Yılları (1945-1950)* Cilt 3, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Naskali, E. (2021). *Demokrat Parti I. Büyük Kongresi -1947 Tutanakları ve Yorumlar-*, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Toker, M. (1990). *Tek Partiden Çok Partiye 1944-1950*, 3. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Tuncer, E. (2008). *1946 Seçimleri*, TESAV Yayınları, Ankara.
- Yazıcı, S. (2019). "Osmanlı Modernleşmesi", *Modern Türkiye Tarihi*, Edt: Ahmet Şimşek, PEGEM Yayınları, Ankara.

Extended Abstract

Year 1946. Despite the twenty-three years that had passed since the establishment of the Republic of Turkey, the failure of attempts to introduce a multi-party political life posed a problem for the democratic system. In a quarter-century of parliamentary rule, there had been brief experiments with the Progressive Republican Party (TCF) for six months and the Liberal Republican Party (SCF) for three months, but a multi-party political life had not been realized. On the other hand, these developments had provided significant experience for the political arena and the establishment of the Democratic Party (DP) on January 7, 1946, had drawn important lessons from previous failures.

Just four months after the founding of the DP, by-elections for members of parliament were held. DP did not participate in these elections, which took place on April 21 in the provinces of Istanbul, Kütahya, Niğde, and Seyhan. The reasons for DP's decision not to participate can be attributed to the small number of seats to be won and the impending local and general elections.

Following the by-elections, the Republican People's Party (CHP) Parliamentary Group convened on April 26, 1946, and decided to hold the municipal elections scheduled for September before the end of May. The municipal elections took place as planned on May 26, 1946, with the DP also choosing to boycott these elections.

The municipal elections were highly controversial. Many objections arose, particularly regarding the low voter turnout, suspicions, CHP members' involvement in internal party disputes, and perceived "lack of seriousness" in the counting of votes. However, the election results favored the DP, as all non-voters had cast their ballots in favor of the DP.

The post-World War II world, which was undergoing reshaping, posed a threat to the exhausted ruling party in Turkey. Change was inevitable, and the CHP was playing for extra time. The path to remaining in power did not lie in adapting to the new era but in being a pioneer of change. This required that rules and institutions did not conflict with democratic principles. The ruling party, CHP, passed significant changes through parliament, including the Press Law. However, these changes were not reflected in the election law. The indispensable principles of democratic elections, including the freedom of political parties to engage in propaganda activities, the possibility for any participating party to come to power if it received the necessary or sufficient votes, the application of a proportional representation system for the realization of the principle of fair representation, secret voting, transparency in the ballot casting and counting process, and most importantly, the oversight and monitoring of the election taking place in judicial bodies rather than administrative authorities, were all missing from the amended Election Law. Moreover, voters had to be registered in advance on the voter rolls, and it was quite dangerous for voters to receive party lists from official officials and deposit their votes in a ballot box controlled by CHP officials. Indeed, the early experiments with multi-party political life in the early years of the Republic of Turkey had shown that such acts of rebellion did not go unpunished.

Following the amendments made to the Parliamentary Election Law, the Grand National Assembly of Turkey (TBMM) decided to hold the 8th Term General Parliamentary Elections earlier than planned, on July 21, 1946.

The prospect of going to the polls in such a short time had caused difficulties, particularly for opposition parties, in areas such as propaganda, candidate selection, preparing statements, and organizing electoral campaigns. However, the challenge was not confined to political parties alone. Unlike the previous seven elections, the 8th term parliamentary election witnessed the participation of multiple parties, and it was a single-stage election. The oversight

and monitoring of the elections were the responsibility of the administration, not the judiciary, meaning that all eyes were on the government. Nevertheless, it appeared to be a formidable task for the administration to manage the elections within such a short timeframe.

The existing Parliamentary Election Law, numbered 4918, had established boards called "Parliamentary Election Boards" in districts. Under Article 15 of the same law, election areas were set up in every district, and lists were prepared to indicate which villages, neighborhoods, and streets were partially or entirely included in these areas. These lists were posted on the walls of the election boards on July 1 and published in newspapers.

Before Turkey's first single-stage, multi-party elections, the agenda was highly controversial. The unusual approach to opposition, represented by the DP (Democratic Party), was what made the agenda contentious. In truth, the DP had valid concerns. A party that had just been established and was virtually unknown to the majority of the Turkish population had to organize itself, introduce itself to the public, and achieve success in the elections within forty days. Yes, it seemed impossible. But the only way forward was to participate in radio broadcasts.

In 1946, Turkey had around 40,000 villages, and three-quarters of the population lived in these villages. During the same years, there were a total of 181,394 radios in Turkey, with only 26,077 of them located in villages and towns. Considering that there would likely be more radios in towns compared to villages, it became clear that even one radio per 2-3 villages was a rarity.

During this period, with no other means of reaching many villages, the DP applied to the Prime Ministry, expressing its desire to use radio broadcasts. However, the application was deemed unsuitable and was rejected. Therefore, Celâl Bayar, the last Prime Minister of Atatürk and the General Chairman of the Democratic Party, would not be allowed to speak on the radio. The obstacles placed before Celâl Bayar and the members of the Democratic Party before the election were not limited to denying them the opportunity to speak on the radio. Despite Article 70 of the 1924 Constitution, which regulated "freedom of movement," travel restrictions were imposed on DP members during their election campaigns. Party members were subjected to police harassment, beatings and arrests all over the country. Their cars were stopped upon entering cities, electricity was cut off at campaign rallies, and speakers' microphones were silenced. In many cities and towns, no buildings were rented to the party. In fact, the Istanbul organization of DP could not find a rented apartment in all of Istanbul and had to set up tents in Taksim Square. Furthermore, both newspapers and the bureaucracy held DP responsible for this situation.

Despite increasing pressure and accusations, DP adopted a moderate stance and began using the slogan "Yeter! Söz Milletindir!" (Enough! The Word Belongs to the People!) when discussing election posters and slogans, which became synonymous with Turkey's political scene. However, the proximity of the elections did not allow this poster and slogan to have the necessary impact. Therefore, DP, which could not utilize the radio and lacked propaganda opportunities, had only one remaining option to succeed in the elections: to focus on urban centers, particularly Istanbul. Perhaps the bureaucracy (civil service) would not offer support, but demands for democracy might emerge from the cities. Sociology could nourish a liberal/democratic structure. However, this required more than just abstract rhetoric and promises.

It appeared to be the wisest move to nominate opinion leaders who were well-known and beloved by society as candidates from the party in the short time remaining until the election. The focal point of the elections was Istanbul. Therefore, the parties meticulously arranged their Istanbul candidate lists; these lists resembled championship teams. Not only political

parties but also independent candidates from Istanbul were raising the bar in terms of quality and competence in the election race. There were about 104 independent candidates in Istanbul. On election day, all names, whether on party candidate lists or among independent candidates, who received votes would be taken into account, totaling 411 candidates.

In order to ensure the security of the elections, the Istanbul Martial Law Command issued a notice ten days before the elections. Maximum efforts were made to reach all Istanbul voters with this notice. The Martial Law authorities had sternly warned citizens about election security through this notice. However, it was not the voters but rather the bureaucrats who would cause problems during the election. The first violation of the law occurred on the morning of the election. Some voters known to be opposed to the CHP (Republican People's Party) were unable to cast their votes because they were not listed in the voter registry. It was unclear when and for what reason these individuals had been removed from the voter registry, and there was no authority to whom these individuals could appeal.

The second violation occurred due to the concept of "open voting, secret counting." Since votes were cast openly in front of everyone, it was quite risky to request opposition party candidate lists from the ballot committee. Those who came to the ballot box unprepared were reluctant to take such a risk and ended up voting for the ruling party. Although Istanbul voters were quite conscious, many of those who intended to vote for opposition parties or candidates brought their own ballot papers with them when they came to the ballot box.

The irregularities encountered during the voting process were not limited to these. Many irregularities had taken place, such as opposition representatives not being allowed near the ballot box, only the ruling party's ballot papers being present at the ballot boxes, those requesting ballots from other parties being told "there are none, we don't have them," and security forces taking individuals known to be opposition supporters to the police station. However, on the evening of the election, as the ballot boxes were closed, all the unlawful acts and irregularities that occurred during the election were forgotten. The ballot boxes were being transported to "secure" areas, but it was unclear what was meant by "security." DP (Democratic Party) representatives could not enter these secure areas, meaning that the ballot boxes - or more accurately, the results - were being protected from DP members. On the evening of the election, the counting and recording of votes were sufficient to make people forget about the irregularities at the ballot boxes. The specter of the 1912 Bludgeon Elections had returned. In Turkey, election results began to be published after the 1950 elections. Therefore, the 1946 election results were not officially published by any government institution, including the State Institute of Statistics. Once the vote counting and recording process was completed, all the votes were burned. Thus, the only data available for the July 21, 1946 elections came from the announcement made by the Minister of Interior, Hilmi Uran. Minister Uran stated that out of 8,551,549 registered voters, 6,373,543 had cast their votes, with the CHP winning 394 seats, DP 65 seats, and Independents 7 seats.

Almost all ballot boxes across the country had been tainted with suspicion in the 1946 elections. Despite the questionable nature of the results, they were announced on the first evening. In many cities, DP supporters claimed victory, while the election boards announced the results in favor of CHP. Since there was no possibility of recounting the votes as they had been burned, and appealing the results had no meaning, even though they were dubious from the beginning.

The Istanbul elections were different in nature. This was because the Democratic Party (DP) was leading in Istanbul with a margin of around 50,000 votes. The awareness of Istanbul voters, coupled with the significant difference in both the number of voters and the vote margin, made it difficult to declare the Istanbul election results against the DP.

In Istanbul, a significant portion of the 527,000 voters, which constituted about 60% of the city's population of 850,000, uniquely cast their votes. They used their ballots in a "mixed" fashion, meaning that they blacked out the names they did not want from one party's list and wrote the names of candidates they wanted to see in parliament from different parties and independents. However, the margin by which the DP was ahead was so substantial that even though it received over 200,000 votes, the CHP (Republican People's Party) remained in the 150,000 range. CHP's highest vote-receiving candidate, Kâzım Karabekir Pasha, was even behind the least-voted DP candidate. However, CHP had won nearly 400 seats nationwide, excluding Istanbul, while DP had only around 50 seats. DP's success in Istanbul had the potential to weaken Turkey in the new era, as many prominent figures who would serve in the CHP government had run as candidates from Istanbul. At least some of these individuals needed to enter the Turkish Grand National Assembly (TBMM).

CHP's party inspector Cevdet Kerim İncedayı, upon receiving the initial results on the evening of July 21, gave instructions to prevent the complete victory of DP in the Istanbul elections. At least five candidates from the CHP list needed to be elected. The five names that İncedayı mentioned were Kâzım Karabekir, Cemil Cahit Toydemir, Recep Peker, Hüseyin Cahit Yalçın, and Hamdullah Suphi Tanrıöver. Governor Lütfi Kırdar of Istanbul was in a difficult situation and had to comply with these instructions. Years later, while on trial at Yassıada, Kırdar would say, "DP had won all 23 seats, but instructions came for 5 people. If these instructions weren't followed, DP would have lost all 23 seats."

The Istanbul election results were announced on July 26, 1946, Friday. This announcement was actually limited to the declaration of the winning candidates. From the evening of the election until the 26th, operations were carried out to secure victory for the candidates that CHP could not afford to lose, resulting in five CHP members winning the election. Moreover, the uncertainty in Istanbul led candidates who had won in other cities and were eligible for Istanbul to opt not to represent Istanbul. Yusuf Kemal Tengirşenk, who had run as a candidate from both Istanbul and Sinop, and Refik Koraltan, who had been elected from Istanbul and Mersin, declared that they would represent Sinop and Mersin, respectively, and withdrew their candidacy for Istanbul. These two positions were filled by CHP members once again. As a result, in the Istanbul elections, the Democratic Party won 13 seats, independent candidates elected from the DP list won 3 seats, and CHP won 7 seats.

An interesting development regarding manipulated and tainted lists occurred on July 26. The election results had been leaked to the press. The votes received by all 411 candidates whose names were on the ballots, despite the irregularities, were disclosed. Therefore, a new scandal emerged. CHP had intended to win at least 5 seats in the Istanbul elections, which led to alterations in the election results. It was announced that 5 CHP members had manipulated the list in an election that DP had won by a large margin. However, it was based on the leaked vote counts, and while these counts were not denied, Nüzhet Gökdoğan and Yusuf Salmona, both DP members, were not in the order of election; instead, it was announced that CHP members Refet Bele and Mekki Hikmet Gelenbeğ had won. Even if Gökdoğan and Salmona couldn't become parliament members, other names should have entered parliament in accordance with the order of votes. However, the administration responsible for the elections would add another shameless act to their actions and wouldn't even adhere to the list of votes, which they announced.

According to the announced results, out of a total of 411 candidates whose names appeared on the ballot papers in Istanbul, 77 received more than 1,000 votes, while 334 received fewer than 1,000 votes. The list of the Workers' Party of Turkey (MKP) received around 6,000 votes, and the independent candidate Rauf Orbay received the most votes with 14,021.

Among other independent candidates, Hüseyin Avni Ulaş received 3,246 votes, Nihal Atsız received 1,438, Ercüment Ekrem Talû received 1,463, and Ali İhsan Sabis received 1,144 votes, but none of them were elected.

The elections of July 21, 1946, which have gone down in history as fraudulent elections, held particular significance in Istanbul. The directive from Governor Lütfi Kırdar to secure the election of at least five parliament members and the groundwork prepared for this purpose in the five days following the election added a distinctive dimension to the 1946 Istanbul elections. Indeed, many of the individuals who were actively pursued for election quickly assumed critical roles shortly after, underscoring the importance that the CHP (Republican People's Party) attached to the Istanbul elections.

Among the elected CHP Istanbul parliament members, Kâzım Karabekir became the Speaker of the Turkish Grand National Assembly (TBMM) after the elections, Recep Peker became the Prime Minister, and Cemil Cahit Toydemir was appointed as the Minister of National Defense. Cevdet Kerim İncedayı, who issued and executed the directive for this operation, also took on the role of Minister of Public Works after the elections.

The debates involving Istanbul parliament members continued in the TBMM even after its convening. The certificates of election issued by the election committees were subject to a vote in accordance with an article in the TBMM regulations, and if a parliament member's certificate was rejected, their membership would be terminated. CHP members in the majority in the parliament attempted to reduce the number of opposition parliament members by putting forth extraordinary justifications. The certificates of election of Istanbul parliament members Abdurrahman Münip Berkan, Burhan Cahit Morkaya, and Zeki Rıza Sporel were invalidated, thus ending their membership. There were attempts to invalidate the certificates of election for Senihi Yürüten and Salamon Adato as well, but the CHP-led parliamentary majority was unsuccessful in this regard.

Although the 1946 elections were marred by irregularities and anti-democratic practices, it can be argued that the reactions and opposition that emerged in response underscored the necessity of the fundamental principles of election law. Despite all its shortcomings, it can be stated that the 1946 elections gave rise to various democratic behaviors such as seeking justice and defending the ballot box, contributing to Turkish democracy.